

ქეთევან ცხაღაძე

**წარმომადგენლობის ინსტიტუტი
ადმინისტრაციულ
სამართალში**

**თბილისი, 2018
გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“**

© ქეთევან ცხადაძე, 2018

© გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, 2018

გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“

თბილისი, მ. კოსტავას №75; 0171

ტელ: (+995 032) 238 35 99; (+995) 557 51 51 34

ვებ-გვერდი: www.law.ge

ელ-ფოსტა: Info@law.ge

www.facebook.com/PublishingWorldofLawyers

ISBN 978 – 9941-9585-4-0

სარჩევი

შესავალი.....	9
თავი 1.	11
წარმომადგენლობის ინსტიტუტის კონსტიტუციური- სამართლებრივი მნიშვნელობა.....	11
1.1. კონსტიტუციურ-სამართლებრივი საფუძვლები ადმინისტრაციული სამართლისთვის.....	13
1.2. პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე	13
1.3. წარმომადგენლით სარგებლობის უფლება	17
1.4. ეფექტური დაცვის უფლება (გერმანიის ძირითადი კანონის მე-19 მუხლის მე-4 ნაწილი)	19
1.5. დასკვნა	21
თავი 2.	24
წარმომადგენლობის ინსტიტუტის თეორიული საფუძვლები	24
2.1. წარმომადგენლობის დასაშვებობის საკითხი ადმინისტრაციულ სამართალში	24
2.1.1. წარმომადგენლის ცნების დეფინიცია ადმინისტრაციულ სამართალში	26
2.1.2. ცნების განმარტება სამოქალაქო სამართლის მიხედვით.....	29
2.2. ადმინისტრაციული სამართლის ნორმების მითითება ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში სამოქალაქო სამართლებრივი დებულებების გამოყენების თაობაზე	34
2.3. განსხვავება ადმინისტრაციული წარმოების მარეგულირებელ სამართალსა და ადმინისტრაციულ საპროცესო სამართალს შორის წარმომადგენლობის ინსტიტუტის რეგულირების თვალსაზრისით.....	37
2.4. წარმომადგენელი მატერიალურ და პროცესუალურ სამართალში	41
2.5. დასკვნა	44
თავი 3.	46
ადმინისტრაციული სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეების სამართლებრივი მდგომარეობა.....	46
3.1. ზოგადი რეგულირება	46
3.2. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილენი	48
3.2.1. ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობის დაუშვებლობა	50
3.3. ადმინისტრაციული პროცესის მონაწილეები.....	51
3.3.1. ადმინისტრაციული პროცესის მხარეები.....	52
3.3.2. მხარეთა უფლებები	53
3.4. წარმომადგენელი როგორც ადმინისტრაციული სამართლებრივი ურთიერთობის მნიშვნელოვანი ელემენტი.....	57
3.4.1. ადმინისტრაციული ურთიერთობის მონაწილეები, რომლებიც არ შეიძლება წარმოდგენილი იქნენ წარმომადგენლით	58
3.4.2. საზოგადოებრივი ექსპერტი, სპეციალისტი	58
3.5.2. მოწმე	61
3.5.3. დასკვნა	62
თავი 4.	64
წარმომადგენლის უფლებამოსილება	64

4.1. ზოგადი რეგულირება	64
4.2. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 98-ე მუხლის პირველი ნაწილი	64
4.3. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 98-ე მუხლის მე-2 ნაწილი	68
4.4. უფლებამოსილების შეწყვეტა	69
4.5. მარწმუნებლის მიერ უფლებამოსილების შეწყვეტა	71
4.6. წარმომადგენლის მიერ თავისი უფლებამოსილების შეწყვეტა	71
4.7. წარმომადგენლის პასუხისმგებლობა	72
4.8. დასკვნა	76
თავი 5.	77
წარმომადგენლის სახეობი	77
5.1. ზოგადი რეგულირება	77
5.2. კანონიერი წარმომადგენელი	79
5.2.1 იურიდიული მზრუნველი გერმანული კანონმდებლობის მიხედვით	79
5.2.2. კანონიერი წარმომადგენლის სახეები:	83
5.2.2.1. მეურვისა და მზრუნველის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება	83
5.2.2.2. პირები, რომლებიც შეიძლება დაინიშნონ მეურვედ ან მზრუნველად	84
5.2.2.3. მეურვისა და მზრუნველის უფლება-მოვალეობები	87
5.2.2.4. მხარდამჭერის ინსტიტუტი	91
5.3. წარმომადგენლის კანონმდებლობით რეგულირება	94
5.3.1. წარმომადგენლის რეგულირება მატერიალურ ადმინისტრაციულ სამართალში	94
5.3.2. წარმომადგენლის არსებობის სავალდებულობა	95
5.3.3. როდესაც უცნობია მონაწილე პირი	97
5.3.4. როდესაც უცნობია საცხოვრებელი ადგილი	97
5.3.5 უპატრონო ნივთები	100
5.3.6. წარმომადგენლობა საერთო ინტერესების არსებობისას	100
5.4. პროცესუალური წარმომადგენლის რეგულირება	104
5.5. წარმომადგენლობის ცალკეული სახეები:	106
5.5.1. იუსტიციის სამინისტროს წარმომადგენელი	106
5.5.2. გადასახადის გამამხდელის წარმომადგენელი	108
5.5.3. წარმომადგენლობა სახელმწიფოს ხარჯზე	110
თავი 6.	113
აღვკატი როგორც წარმომადგენელი,	
განსხვავება მათ შორის	113
6.1. აღვკატი როგორც წარმომადგენელი, განსხვავება მათ შორის	113
6.2. საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პრინციპები	116
6.3. სასამართლოს უარი იმ პირის წარმომადგენლად დაშვებაზე, რომელიც არ არის აღვკატი	123
6.3.1. დასკვნა	128
6.4. საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკა	128
6.6. დასკვნა	131

თავი 7.	133
დამხმარე, კონსულტანტი გერმანული და შვეიცარიული	
ადმინისტრაციული სამართლის მიხედვით.....	133
7.1. Beistände (დამხმარე, კონსულტანტი) - გერმანული სამართლის მიხედვით	133
7.1.1. ზეპირი და წერილობითი გამოხატვის დასაშვებობა	135
7.1.2. დამხმარის აცილება, უფლებამოსილების შეწყვეტა	136
7.2. Verbeiständung (დამხმარე, კონსულტანტი) შვეიცარიული ადმინისტრაციული სამართლის მიხედვით	137
7.2.1. ისტორიული მიმოხილვა.....	138
7.2.2. უფლება დამხმარეზე ადმინისტრაციულ წარმოებაში	138
7.3. დასკვნა	140
თავი 8.	141
ადმინისტრაციული ორგანო როგორც წარმომადგენელი	142
8.1. ადმინისტრაციული ორგანოს ამბივალენტური ფუნქცია	142
8.2. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ წარმოდგენილი ინტერესები.....	144
8.2.1. ასიმეტრიები ინტერესთა წარმოდგენისას საჯარო მმართველობის ორმაგი ფუნქციის გამო.....	144
8.2.2. საჯარო მმართველობის მონოპოლია საჯარო ინტერესების წარმოდგენის სფეროში?.....	147
8.3. უფლების დაცვა და ადმინისტრაციული ორგანოს ეფექტიანობა როგორც სამართლებრივი შედარების თეორიული საფუძველი	149
8.4. დასკვნა	154
თავი 9.	157
წარმომადგენლობის უფლებამოსილების გაფორმება და წარმომადგენლის ხარჯების ანაზღაურება	157
9.1. წარმომადგენლობის უფლებამოსილების გაფორმება.....	157
9.1.2. ფორმა	159
9.1.3. მინდობილობის სახეები.....	161
9.1.4. უფლებამოსილება მინდობილობის გარეშე	161
9.2.2. ორგანიზაციის მიერ გაცემული მინდობილობა.....	163
9.2.3. ადვოკატის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება	163
9.3. წარმომადგენლის ხარჯების ანაზღაურება.....	165
9.3.1. სამართალწარმოებასთან დაკავშირებული ხარჯების რეგულირება სამოქალაქო და ადმინისტრაციული საპროცესო კანონმდებლობის მიხედვით	165
9.4. საპროცესო ხარჯებისაგან გათავისუფლება	167
ბიბლიოგრაფია.....	171
გამოყენებული ნორმატიული მასალა.....	171
გამოყენებული სამცნიერო ლიტერატურა და ინფორმაცია ქართულ ენაზე.....	173
საქართველოს საერთო სასამართლოების და საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები.....	175
გერმანიის ფედერალური ადმინისტრაციული და საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები.....	177

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს	
გალანჯვეტილებები	179
უცხოური ნორმატიული აქტები.....	179
უცხოური სამართლებრივი ლიტერატურა	180

ნაპრომში გამოყენებული აკრეპიატურები

გვ. - გვერდი

მუხ. - მუხლი

იხ. - იხილე

რედ. - რედაქტორი.

სსმ - საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე

სზაკ - საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი

სასკ - საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი

სსკ - საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი

სსსკ - საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი

შეად. - შეადარე

წ. - წელი

abs. absatz - აბზაცი

art. Artikel - მუხლი

GG Grundgesetz- გერმანიის ძირითადი კანონი

BGB Bürgerliches Gesetzbuch- გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი

BGE Bundesgerichtsentscheidungen - შვეიცარიის ფედერალური სასამართლოს გადაწყვეტილებები

Bd Band – ტომი

BV Die Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft - შვეიცარიის კონფედერაციის კონსტიტუცია

BVerfGE Bundesgerichtsentscheidungen - გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება

BVerwGE Bundesverwaltungsgerichtsentscheidungen - გერმანიის ფედერალური ადმინისტრაციული სასამართლოს გადაწყვეტილებები

Diss. Dissertation - დისერტაცია

DÖV Die Öffentliche Verwaltung - ჟურნალი საჯარო მმართველობა, გერმანია

DJT Verhandlungen Deutschen Juristen Tagen - საუბრები გერმანიის იურისტის დღეზე

DVBI Deutsche Verwaltungsblätter - გერმანული ადმინისტრაციული ჟურნალი

NJW Neue Juristische Wochenschrift ახალი ყოველკვირეული იურიდიული ჟურნალი
NVwZ Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht - ახალი ჟურნალი ადმინისტრაციული სამართლისათვის
Rec. Recommendation - რეკომენდაცია
S Seite - გვერდი
VwVfG Verwaltungsverfahrensgesetz - გერმანიის კანონი ადმინისტრაციული წარმოების შესახებ
VwGO Verwaltungsgerichtsordnung - გერმანიის ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი
ZBR Zeitschrift für Beamtenrecht - ჟურნალი სამოხელეო სამართალში

შესავალი

თანამედროვე გარემოს ფაქტობრივმა და სამართლებრივმა მრავალფეროვნებამ განაპირობა სხვის მიერ სამართლებრივი ქმედების განხორციელების აუცილებლობა¹, რასაც, პირველ რიგში, მოჰყვება სხვისთვის სამართლებრივი შედეგის წარმოშობა. ადმინისტრაციულ სამართალში, ისევე როგორც სამოქალაქო სამართალში წარმოიშობა იმის საჭიროება, რომ ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელიც სამართლებრივ ურთიერთობებში სხვადასხვა მიზეზის არსებობის გამო თავად ვერ ახორციელებს მის ინტერესებს, უფლებებსა და მოვალეობებს, წარმოდგენილი იყოს სხვა პირის მიერ.

საჯარო სამართლის სფეროში წარმომადგენლობის სამართლებრივი კონსტრუქცია როგორც ძირითადი მოდელი სოციალური ურთიერთობების დამოუკიდებლად არ წარმოშობილა, არამედ მის საფუძველს სამოქალაქო სამართლის წარმომადგენლობის ინსტიტუტის დოგმატიკა განაპირობებს². ადმინისტრაციულ სამართალსა და სამოქალაქო სამართალში სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეთა შედარებისას ძნელი არ არის მიხვედრა, რომ ისინი არსებითად ერთმანეთს ემთხვევა³. ორივე სამართლის დარგისათვის დამახასიათებელია იმის საჭიროება, რომ მესამე პირი - წარმომადგენელი - ასრულებდეს იმ პირის უფლება- მოვალეობას, რომელსაც თავისი უფლება-მოვალეობების განხორციელება თავად არ შეუძლია.

იურიდიულ დოქტრინაში წარმომადგენლობის სამართლებრივი ინსტიტუტის ადმინისტრაციულ სამართალში შემოღების აუცილებლობა, პირველ რიგში, განპირობებული იყო თავად ამ ინსტიტუტის მნიშვნელობით. ვინაიდან, შეიძლება ითქვას, რომ

1 იხ. *Schilken, Staudinger*, Kommentar zum BGB, Neubearbeitung Verlag Sellier de Gruyter, Berlin, 2014, S.544.

2 მე-19 საუკუნის გერმანიაში მეცნიერთა შორის დიდი დისკუსიის საგანს წარმოადგენდა წარმომადგენლობის დოქტრინის სამართლებრივ-თეორიული საფუძვლის განსაზღვრება. იხ. *Buchka H.*, Die Lehre von der Stellvertretung bei Eingehung von Verträgen (Stiller1852), Frankfurt, 1969; *Mitteis L.*, Die Lehre von der Stellvertretung nach römischem Recht mit Berücksichtigung des österreichischen Rechts(Wien 1885), Scientia, 1962; *Hupka J.*, Die Vollmacht (1900), Kessinger Publishing, LLC, 2010.

3 იხ. *Forsthoff E.*, Lehrbuch des Verwaltungsrechts,Bd.1., Allgemeiner Teil, Beck, München,1961, S. 168.

ადმინისტრაციული საქმიანობის სრულფასოვანი განხორციელება წარმოუდგენელია აღნიშნული ინსტიტუტის გარეშე. წარმომადგენლობა წარმოადგენს ადმინისტრაციული სამართლის აუცილებელ სამართლებრივ ელემენტს და შეადგენს მის განუყოფელ ნაწილს.

მიუხედავად იმისა, რომ წარმომადგენლობის სამართლებრივი ინსტიტუტი აუცილებელი კომპონენტია ადმინისტრაციულ სამართალში, აღნიშნულმა ინსტიტუტმა ჯერ კიდევ ვერ პოვა მასშტაბური მოწესრიგება ადმინისტრაციულ სამართალში, ვინაიდან აქ თავს იჩენს ადმინისტრაციული მატერიალური და საპროცესო კანონმდებლობის არასაკმარისი კოდიფიცირება, რაზედაც მიუთითებს ის ფაქტი, რომ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსისა და საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის გარდა, წარმომადგენლობის ცნებისა და სახეების განმარტებისას აუცილებელია, მოვიშველიოთ საქართველოს სამოქალაქო და საპროცესო კოდექსები, რომელთა გარეშეც შეუძლებელია აღნიშნული ინსტიტუტის შინაარსის და მისი არსის გარკვევა. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია ასევე საქართველოს სხვა ნორმატიული აქტების განხილვაც, კერძოდ: „მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის, „საალსრულებო წარმოებათა“ შესახებ საქართველოს კანონის და სხვ. საჯარო სამართალში წარმომადგენლობის სამართლებრივი ფორმების დანერგვა უნდა მოხდეს სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმების საფუძველზე⁴, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობების მოსაწესრიგებლად ადმინისტრაციულ სამართალს საკმარისი საკანონმდებლო რესურსი არ გააჩნია.

წარმოდგენილი ნაშრომის მიზანია, გარკვეული წვლილი შეიტანოს საქართველოში ადმინისტრაციული დოქტრინის განვითარებაში და წარმოაჩინოს წარმომადგენლობის ინსტიტუტის აქტუალობა და მნიშვნელობა ადმინისტრაციულ სამართალში, წარმომადგენლობის ცნების, მისთვის დამახასიათებელი ნიშნებისა და თავისებურებების განხილვის საფუძველზე.

---

4 იხ. იქვე 168.

თავი 1.

წარმომადგენლობის ინსტიტუტის კონსტიტუციურ-სამართლებრივი მნიშვნელობა

1.1 კონსტიტუციურ-სამართლებრივი საფუძვლები ადმინისტრაციული სამართლისათვის

ადმინისტრაციული სამართალი როგორც საჯარო სამართლის ერთ-ერთი დარგი ორგანულად არის დაკავშირებული კონსტიტუციურ სამართალთან. იგი, პირველ რიგში, ეყრდნობა და გამომდინარეობს კონსტიტუციური სამართლის ძირითადი პრინციპებიდან და მისი დოგმატიკიდან. ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებების თანახმად, კონსტიტუციური სამართლის დომინირებულ რეგულირებას სწორედ ადმინისტრაციულ სამართალში ვხვდებით⁵. ვინაიდან კონსტიტუციური სამართლის ძირითადი პრინციპები ზოგადად ადმინისტრაციულ სამართალში, ყველა სხვა დარგისაგან განსხვავებით, შეიძლება ითქვას, ყველაზე მეტი ინტენსივობით არის მიმართული.

კონსტიტუციურ სამართალთან ადმინისტრაციული სამართლის დამოკიდებულების გაღრმავების საკითხის შესწავლას მეცნიერთა მიერ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულმა ფორმულირებებმაც შეუწყო ხელი. კერძოდ, შტაინ ლორენცის ფორმულირებამ - „კონსტიტუციის ქმედითი პროცესის გამოვლინება ადმინისტრაციული სამართალი“⁶, ასევე ფრიტც ვერნერის სიტყვებმა, რომ „ადმინისტრაციული სამართალი არის კონსტიტუციური სამართლის კონკრეტიზაცია“⁷. მაგრამ, ამასთან, არსებობს ადმინისტრაციული სამართლის სფეროები, სადაც კონსტიტუციური სამართალი არ პოვებს გამოვლინებას, რაზედაც აქტუალურია ოტო მაიერის თეზისი: „იქ სადაც კონსტიტუციური სამართალი არ არის, წარმოიშობა ადმინისტრაცია“⁸.

6 იხ. *Lorenz v. Stein*, Verwaltungslehre, 3. Auflage, Bd. 1, 1888, S.5.

7 იხ. *Werner, F.*, Verwaltungsrecht als konkretisiertes Verfassungsrecht, in: DVBL (Deutsches Verwaltungsblatt) 74, C. Heymanns Verlag, Köln, 1959, S.527;

ციული სამართალი”⁸.

ვერნერის დებულების თანახმად, ადმინისტრაციული სამართალი კონსტიტუციური სამართლის ერთგვარ კონკრეტიზაციას წარმოადგენს⁹. ადმინისტრაციული კანონმდებლობა ახდენს კონსტიტუციური სამართლის დადგენილი შინაარსის დაკონკრეტებას. ადმინისტრაციულ წარმოებაში არსებული ძირითადი პრინციპები კი წარმოადგენენ კონსტიტუციაში გამყარებულ ზოგად პოსტულატებს, ვინაიდან ზოგადად კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პრინციპები საჭიროებენ სხვადასხვა კანონების მეშვეობით დაკონკრეტებას¹⁰. ადმინისტრაციულ წარმოებასა და სამართალწარმოებას სწორედ დაკონკრეტების ფუნქცია გააჩნია, რა დროსაც ხდება კონსტიტუციურ-სამართლებრივი მოთხოვნების შესრულება. აღნიშნული კონსტიტუციას „რეალურს” ხდის და ხელს უწყობს კონსტიტუციური სამართლის პრაქტიკაში განხორციელებას¹¹.

ადმინისტრაციული სამართლისათვის მნიშვნელოვანია კონსტიტუციის მიერ დადგენილი ის ძირითადი დებულებები და პრინციპები, რომლებშიც მოიაზრება სახელმწიფოს მიზანი (სამართლებრივი და სოციალური სახელმწიფო) და სახელმწიფოს მოწყობის ფორმები (დემოკრატიული წყობილება). აღნიშნულ პრინციპებს გასაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნიათ, ვინაიდან ისინი წარმოადგენენ სახელმწიფო ხელისუფლების საქმიანობის, კერძოდ, ადმინისტრაციული ორგანოების უფლებამოსილების განხორციელების სამართლებრივ საფუძვლებს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისათვის მნიშვნელოვანია როგორც ზოგადი ხასიათის კონსტიტუციური პრინციპები როგორებიცაა: დემოკრატიული

8 იხ. *Mayer O.*, Deutsches Verwaltungsrecht, 2. Auflage, 1914, in VA, Bd. 27, 1919, S.312.

9 იხ. *Werner, Fritz*, Verwaltungsrecht als konkretisiertes Verfassungsrecht, in: DVBL (Deutsches Verwaltungsblatt)74, C.Heymanns Verlag, Köln, 1959, S.527; *Alpert, Frank*, Zur Beteiligung am Verwaltungsverfahren nach dem Verwaltungsverfahrensgesetz des Bundes, Verlag P.Lang, Frankfurt, 1999, S. 2; *Saladin, Peter*, Das Verwaltungsverfahrensrecht des Bundes, Verlag Helbing-Lichtenhahn, Basel, 1979, S.13.

10 იხ. *Ule, Carl-Hermann*, Das Verwaltungsverfahrensgesetz, in: DVBL (Deutsches Verwaltungsblatt), C.Heymanns Verlag, Köln, 1976, S.421.

11 იხ. *Häberle, Peter*, Verfassungsprinzipien im Verwaltungsverfahren, Festschrift zum 50-jährigen Bestehen des R.Boorbegs Verlag, Stuttgart, 1977, S.47.

სახელმწიფოს, სამართლებრივი სახელმწიფოს და სოციალური სახელმწიფოს პრინციპები. ასევე ყურადსაღებია მხოლოდ ამ დარგისათვის დამახასიათებელი ე.წ სპეციალური პრინციპების არსებობა: ადმინისტრაციული ორგანოების დისკრეციული უფლებამოსილება, კანონიერი ნდობის უფლება, საქვეყნოობა, მიუკერძოებლობა და სხვა.

შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, ქვემოთ განვიხილოთ ის ძირითადი პრინციპები, რომლებიც წარმომადგენლობის ინსტიტუტზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენენ. წარმომადგენლით სარგებლობის უფლება პირდაპირ კავშირშია ადამიანის ძირითადი უფლებების ეფექტურ განხორციელებასთან. შესაბამისად, ნებისმიერი დემოკრატიული სახელმწიფოს ვალდებულებას წარმოადგენს, უზრუნველყოს ეფექტური სამართლებრივი მექანიზმის შექმნა, რომელიც რეალურს გახდის ადამიანის უფლებების და თავისუფლებების დაცვას.

1.2. პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე¹²

პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე, როგორც მნიშვნელოვანი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პრინციპი, გულისხმობს პირის პირადი უფლების განხორციელებას როგორც პირადად, ასევე წარმომადგენლის მეშვეობით.

პირის უფლება სამართლიან სასამართლოზე სამართლებრივი სახელმწიფოს და დემოკრატიული პრინციპის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს, ვინაიდან სამართლიანი სასამართლოს უფლება ის უმნიშვნელოვანესი მექანიზმია, რომელიც აწესრიგებს ინდივიდსა და სახელმწიფოს შორის არსებულ სადავო ურთიერთობებს, უზრუნველყოფს კონსტიტუციური უფლების ეფექტურ რეალიზაციას და იცავს უფლებებში გაუ-

---

12 აღნიშნული უფლება გერმანულ სამართლებრივ ლიტერატურაში განმარტებულია როგორც პირის სუბიექტური საჯარო-სამართლებრივი უფლება. პირის სუბიექტური უფლება გულისხმობს პირის კანონმდებლობით მინიჭებულ უფლებამოსილებას, თავისი ინტერესების დასაცავად სხვისგან მოითხოვოს გარკვეული ქმედების განხორციელება. აქ იგულისხმება როგორც მატერიალური, ასევე პროცესუალური უფლების უზრუნველყოფა.

მართლებელი ჩარევისაგან¹³.

აღნიშნული უფლება საკამოდ კომპლექსური ხასიათისაა, რომლის შინაარსიც ურთიერთდაკავშირებულ რამდენიმე უფლებას აერთიანებს. სასამართლო პრაქტიკიდან (როგორც ეროვნულ, ისე ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს) ნათლად ჩანს, რომ სამართლიანი სასამართლოს უფლება საქმის სამართალწარმოებაზე ვრცელდება და გულისხმობს პირისშესაძლებლობას, მიმართოს სასამართლოს უფლების დარღვევის ფაქტზე, ნებისმიერი გაუმართლებელი და პრაქტიკული ბარიერის გარეშე.

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლი¹⁴ კონსტიტუციაში დაცვის უფლების ზოგად რეგლამენტაციას ახდენს. დაცვის უფლების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ პირს, რომლის მიმართაც გარკვეული პროცესუალური ზომები ტარდება, უნდა გააჩნდეს შესაბამის პროცედურასა და მის შედეგზე ეფექტური ზეგავლენის მოხდენის შესაძლებლობა.

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი უზრუნველყოფს ყოველ ადამიანის უფლებას თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის მე-3 პუნქტი¹⁵ კი ეხება სასამართლო დაცვის უფლება. ეს უფლება მოიცავს პირის შესაძლებლობასა და სურვილს, დაიცვას თავი პირადად ან მის მიერ არჩეული დამცველის მეშვეობით.

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლი და მისი ფარგლები საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს არაერთ გადანყვეტილებაში იქნა განმარტებული. საკონსტიტუციო სა-

13 იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2008 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილება №1/1/403,427 საქმეზე „კანადის მოქალაქე ჰუსეინ ალი და საქართველოს მოქალაქე ელენე კირაკოსიანი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ (II. პარაგ. 1), http://constcourt.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=22&tid=528&action=show.

14 საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლი: 1. ყოველ ადამიანს უფლება აქვს თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.
2. ყოველი პირი უნდა განსაჯოს მხოლოდ იმ სასამართლომ, რომლის იურისდიქციასაც ექვემდებარება მისი საქმე.
3. დაცვის უფლება გარანტირებულია...

15 შუად. საქართველოს კონსტიტუცია, 42-ე მუხლის მე-3 პუნქტი, საქართველოს პარლამენტი, №786, 24.08.1995, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346>.